

EVANGELISK, MANGFOLDIG OG MISJONAL

Kirkelig selvforståelse i Normisjon

Utredning avlevert til generalsekretæren 14. august 2023

Innhold

Forord.....	2
Sammendrag	3
Innledning.....	4
Premisser for kirkeforståelsen i Normisjon.....	5
Bakgrunn for menighetsbygging i Normisjon.....	7
Kirken som evangelisk fellesskap	11
Kirkens misjonale karakter og kall.....	12
Lavkirkelig – og kirkelig.....	14
Vigsling	14
Liturgi.....	15
Enhet og mangfold	16
Kirkelig praksis.....	17
Menighetsplanting	17
Inkludering og økumenikk.....	17
Utviklingsmuligheter for fellesskap.....	18
Trossamfunn.....	18
Åndelig lederskap og tilsyn.....	20
Teologisk opplæring og kompetanse	22
Anbefalinger	24

Forord

Generalsekretæren nedsatte i januar 2023 et utvalg som skulle utrede kirkelig selvforståelse i Normisjon. Utvalget har bestått av Nils Terje Lunde (leder), Rolf Kjøde, Svein Granerud og Tove Rustan Skaar.

I notatet fra Vegard Tennebø som ligger til grunn for oppnevningen av utvalget er det formulert tre drivende spørsmål for arbeidet:

1. Hva er en evangelisk, luthersk og misjonal ekklesiologi?
2. Hva betyr det å være en lokal menighet i den lavkirkelige misjonsorganisasjonen Normisjon med en slik teologi?
3. Hvilke strukturer, systemer og overbygninger vil tjene menighetslivet vårt best, gitt vår egenart som misjonsorganisasjon? Herunder berøre trossamfunnsspørsmålet, spørsmål om tilsyn, ordinasjon av pastoralt personell o.l.

I notatet er det videre formulert følgende føringer:

- Utvalget skal formulere en ekklesiologi for Normisjon som er forankret i Skrift og bekjennelse
- Utvalget skal ikke se bort ifra, men heller ikke gi for mye tyngde til ellipsemodellen i norsk kirkeliv som grunngeving for fremtidig praksis. Normisjons kirkelige selvforståelse skal ikke formuleres som et nødløsningsalternativ.
- Utvalget må gjerne ta i bruk dynamiske bilder av menighet fra Skriften
- Utvalget kan foreslå organisatoriske handlinger og grep som tydeliggjør Normisjon som en menighetsplantende bevegelse

Et utkast til utredning har vært presentert på møte i Landsstyret 16. juni 2023. Momenter som fremkom der, er hensyntatt i endelig utredning.

Utredningen avleveres generalsekretæren til videre behandling i organisasjonen.

Sammendrag

De senere årene har det skjedd en gradvis forskyvning av tyngdepunktet i Normisjon fra tradisjonelt foreningsarbeid til menighetsarbeid. Samtidig har også tros- og livssynsfeltet i samfunnet gjennomgått store endringer. Disse utviklingstrekkene innebærer et behov for en ny gjennomtenkning av organisasjonens kirkelige selvforståelse og av hvilke følger dette skal få for strukturer, arbeidsmåter og ordninger.

Normisjons kirkesyn kan oppsummeres i tre perspektiver: evangelisk fellesskap, misjon og en mangfoldighet forankret i det allmenne prestedømme.

Kirken er et evangelisk fellesskap, de helliges samfunn, og kommer til uttrykk på en konkret måte i samlingen om ord og sakrament, men også i det daglige liv i verden.

Kirken er samtidig også misjonar, den har et kall som går utover det å bevare og styrke de troende, men også om at flere skal ta imot Jesus Kristus og tro på ham.

Kirken bygger på det allmenne prestedømme, det at alle troende er kalt til å vitne om Jesus og tjene hverandre hver med sine nådegaver. Det betyr at kirken i sitt uttrykk er mangfoldig og dynamisk.

Normisjon er en struktur hvor alle disse tre perspektivene skal komme til uttrykk og virke sammen.

Bredden i Normisjons arbeid er en styrke, men krever samtidig ordninger som understøtter arbeidet best mulig, både med tanke på menighetenes behov, men også med tanke på det øvrige arbeidet i organisasjonen, herunder i foreningene. I lys av dette anbefales flere konkrete ordninger og tiltak innenfor rammen av gjeldende organisasjon.

Innledning

Denne utredningen er et forsøk på å formulere en kirkelig selvforståelse i Normisjon med anbefalinger om konkrete justeringer innenfor praksisfeltet. Formuleringen av en kirkelig selvforståelse i denne utredningen er forankret i Normisjons teologiske basis og tradisjon, tar hensyn til bredden i fellesskapsformer i organisasjonen, samt gir en fremtidsrettet ramme om virksomheten.

Bakgrunnen for dette utredningsarbeidet er både indre og ytre utviklingstrekk.

De indre utviklingstrekkene er at det gjennom de siste årene har skjedd en gradvis forskyvning av tyngdepunktet i organisasjonen fra tradisjonelt foreningsarbeid til menighetsarbeid, et menighetsarbeid som i økende grad har utviklet seg på selvstendig grunnlag utenfor rammen av Den norske kirke. Utviklingen har skjedd innenfor rammen av Normisjon, men uten at denne utviklingen på en helhetlig og systematisert måte er blitt reflektert i den teologiske tenkningen i organisasjonen og kun i begrenset grad har fått konsekvenser når det gjelder strukturelle eller organisatoriske justeringer.

De ytre utviklingstrekkene er at det de siste årene har skjedd grunnleggende endringer i tros- og livssynsfeltet i samfunnet. Dette omfatter både sosiologiske og kulturelle endringer knyttet til religionens svekkede rolle i samfunnet (sekularisering), at stadig flere tilhører andre religioner (pluralisering) og at folk i mindre grad forholder seg til religion som en «pakke», men velger ut elementer som de opplever gir mening (individualisering). Endringene omfatter også juridiske og politiske endringer som opphevelsen av den evangeliske-lutherske religion som statens religion og utskillelsen av Den norske kirke som et eget rettssubjekt utenfor staten.

Normisjon har tradisjonelt hatt en selvforståelse som en lekmannsorganisasjon i Den norske kirke. Både de indre og ytre utviklingstrekkene har skapt et behov for en ny gjennomtenkning av organisasjonens kirkelige selvforståelse og hvilke følger dette skal få for strukturer, arbeidsmåter og ordninger.

Utredningen starter med noen grunnleggende premisser for kirkeforståelsen i Normisjon. Disse premissene er viktige å synliggjøre allerede i starten av utredningen fordi de angir rammene og forutsetningene for det utredningsarbeidet som gjøres. Deretter følger et kapittel om bakgrunnen for menighetsbygging i Normisjon. Dette kapitlet gir en historisk og kontekstuell forståelse av de indre utviklingstrekkene i organisasjonen som i særlig grad motiverer behovet for en utredning om kirkelig selvforståelse. Hoveddelen av utredningen utgjøres av fire kapitler som belyser spørsmålet med litt ulik innfallsvinkel. Det første av disse kapitlene angir noen grunnleggende teologiske og kirkelige perspektiver, mens de tre følgende kapitlene belyser sentrale problemstillinger knyttet til ordninger og struktur, mangfold, tilsyn, trossamfunn og kompetanse. På grunnlag av drøftingen gis det til slutt noen konkrete anbefalinger.

Premisser for kirkeforståelsen i Normisjon

Denne utredningen bygger på noen premisser som er førende for både innretningen, analysen og de anbefalinger som gjøres. Disse premissene vil det redegjøres for kort under.

Teologisk premiss

Et grunnleggende premiss for Normisjons kirkeforståelse er evangelisk luthersk teologi. Denne kirkeforståelsen utledes av Bibelen som øverste norm og de oldkirkelige og reformatoriske bekjennesskrifter som avledet norm. En tradisjonell luthersk kirkeforståelse er et sentralt utgangspunkt, men dette vil samtidig også måtte være i dialog med et fornyet arbeid med bibeltekstene, så vel som nyere ekklesiologiske og missiologiske perspektiver.

Historisk premiss

Normisjons kirkeforståelse utvikles ikke i et historisk tomrom, men må forstås innenfor rammen av en historisk utvikling. Dette inkluderer de historiske erfaringene knyttet til etablering og utvikling av et selvstendig lekmannsarbeid innenfor Den norske kirke i form av bedehusarbeid, misjonsarbeid og skolevirksomhet, så vel som nyere utviklingstrekk knyttet til menighetsarbeid i regi av Normisjon.

Rettslig premiss

Normisjon er en landsomfattende frivillig organisasjon i sivilsamfunnet, med medlemmer som kirkerettslig tilhører ulike kirkesamfunn. En regional enhet innenfor organisasjonen har i rammen av trossamfunnsloven valgt å registrere seg som et registrert trossamfunn, med mulighet for kirkerettslig tilhørighet til enheten. Den enkeltes frihet i kirkerettslig tilhørighet skal fortsatt være et grunnleggende prinsipp i Normisjon. Hovedtyngden av medlemmer tilhører kirkerettslig Den norske kirke. Tidligere regnet organisasjonen seg samtidig også som et selvstendig organisert arbeid innenfor Den norske kirke. Som organisasjon har Normisjon juridisk sett ingen organisatorisk kobling til Den norske kirke utover en sentral avtale om dåp i bedehusforsamlinger og lokale avtaler om samarbeid og kirkebokføring av kirkelige handlinger i regi av enheter i Normisjon. Den enkelte enhets frihet til å inngå slike avtaler med Den norske kirke fastholdes.

Organisatorisk premiss

Normisjon er en demokratisk oppbygd organisasjon med lokalledd, regionalledd og sentralledd. De lokale ledd er selvstendige rettssubjekter og har en betydelig rettslig og reell handleevne. De lokale ledd består av tre hovedgrupper: bedehusforeninger, misjons-/bibelgrupper og menigheter, med store forskjeller i ressurser og aktivitetsnivå. Normisjons kirkeforståelse vil måtte ta legge til grunn og inkludere de grunnleggende organisasjonsprinsippene og bredden i Normisjons organisasjon.

Kulturelt premiss

Normisjons kirkeforståelse må ta høyde for at det er store forskjeller innad i organisasjonen når det gjelder hvordan man forstår arbeidet. Tradisjonelt sett har dette dreid seg om vektleggingen mellom indremisjon og ytre misjon, men de senere årene har forskjellene i økende grad dreid seg om et foreningsarbeid som forstår seg som et supplement til Den

norske kirkes menighetsarbeid i rammen av den tradisjonelle ellipsemodellen (se s. 7) og et fremvoksende selvstendig menighetsarbeid i regi av Normisjon som i mindre grad relaterer seg til Den norske kirkes menighetsarbeid.

Sosiologisk premiss

Normisjons kirkeforståelse vil måtte legge til grunn at det generelt er en økende sekularisering, pluralisering og individualisering innenfor tros- og livssynsfeltet i Norge, men at endringstakten kan variere i ulike deler av landet og mellom ulike lokalsamfunn. Dette innebærer at tradisjonelle arbeidsmåter og tiltak ikke nødvendigvis treffer like godt over alt. Dette forutsetter at kirkeforståelsen må inkludere muligheten for nytenkning, stedegengjøring og kontekstuell sensibilitet.

Misjonalt premiss

Normisjon er en misjonsorganisasjon hvor misjon, både lokalt, nasjonalt og internasjonalt, er en grunnleggende og styrende del av selvforståelsen. Kirkeforståelsen vil dermed ikke kunne begrenses til et statisk og vedlikeholdende perspektiv, men har et dynamisk og ekspanderende perspektiv. Målsettingen er ikke bare å betjene de troende, men også bidra til at nye mennesker blir kristne.

Ressursmessig premiss

Normisjons virksomhet er i hovedsak basert på frivillig innsats og frivillige gaver fra enkeltpersoner. Det skaper tilhørighet og engasjement, men gir samtidig sterke begrensninger i finansiering av virksomheten. Dette innebærer en vektlegging av enkelhet, frivillighet, rasjonell drift og sindighet i etablering av ny virksomhet. Dette vil også ha betydning for utforming av eventuelle strukturer og organiseringsmåter som eventuelt vil foreslås for å realisere eller utvikle Normisjons kirkelige selvforståelse.

Bakgrunn for menighetsbygging i Normisjon

Da indremisjonsforeningene begynte å oppstå på 1850-tallet, skjedde det ikke uten motstand og kritikk fra kirkelig hold. Foreninger for ytre misjon var enklere å forholde seg til, siden de støttet et misjonsengasjement utenfor landets grenser. Men tross opphevelsen av konventikkelplakaten i 1842, var det blant biskoper og prester fortsatt motstand mot lek forkynnelse. Motstanden rettet seg også mot det etter hvert store antall indremisjonsforeninger som vokste fram. Mens mange gledet seg over et voksende lekmannsengasjement, var det også de som var urolige for indremisjonsforeningene som konkurrent til kirkens gudstjeneste som den sentrale møteplass for kirkens medlemmer. Etter hvert ble lekmannsarbeidet organisert i landsdekkende organisasjoner (Lutherstiftelsen 1868>Indremisjonsselskapet 1891, Det Vestlandske Indremisjonsforbund 1898). Det organiserte foreningsarbeidet for indre og ytre misjon ble etablert og etter hvert akseptert del av det nasjonale kirkebildet. Kirken – med sine embetsmenn – hadde ansvar for gudstjenester og kirkelige handlinger, mens organisasjonenes foreninger engasjerte kirkens lekfolk i frivillig misjonsarbeid.

Først i 1913 ble det tillatt for lekfolk å forrette nattverd. Men til forskjell fra DVI og NLM åpnet ikke Indremisjonsselskapet for «fri nattverd» i foreningene. En delte den teologiske begrunnelse for lekfolks rett til å forrette nattverd, men ønsket likevel å slutte opp om kirkens gudstjeneste og nådemiddelforvaltning. Det som etter hvert ble kalt «ellipside-modellen» ble gjennom det meste av 1900-tallet den dominerende modell for engasjement innenfor Den Norske Kirke («Statskirken»). Som ellipsen har to brennpunkt, var kirke (gudstjeneste) og bedehus (vennesamfunn) de to brennpunkt for en stor del av de aktive kirkemedlemmer. «Kirken på formiddagen og bedehuset på kvelden» var et annet uttrykk for en modell mange kjente seg hjemme i.

På 1960-tallet begynte arbeidskirkene å komme. Visjonen for arbeidskirken var «levende, nær og tilgjengelig», og arkitekturen fortalte om et bygg som ville gi rom for mange ulike aktiviteter i tillegg til det som skjedde i selve gudstjenesterommet. Arbeidskirkene synliggjorde lokalmenighetens ønske om å være noe mer enn bare en gudstjenesteforsamling. Bedehuset ble ikke lenger alene om å invitere barn og ungdom til ulike aktiviteter.

Mot slutten av 19-hundretallet var det flere endringer som kunne observeres. Tallet på foreninger hadde for lengst sluttet å vokse, og begynte å gå nedover. Flere trekk fortalte om en tiltagende sekularisering i samfunnet. I 1988 foreslo generalsekretær Anfin Skaaheim at en skulle begynne med gudstjenester i *Storsalen*. 8. januar 1989 ble den første gudstjenesten holdt, med biskop Aarflot som invitert deltager. Aarflot ga sin støtte til initiativet, og brukte uttrykket «kategorialmenighet» om gudstjenesteforsamlingen i *Storsalen*. I 1992 startet *Stavanger Indremisjon* med nattverd på bedehuset. Før tusenårsskiftet fikk foreningen på plass avtale med biskopen om at foreningen kunne utføre kirkelige handlinger, og foreningen utformet egne liturgier for barnedåp, vielse og konfirmasjon. I dag samler *IMI-kirken* 1500 til gudstjeneste i eget kirkebygg ved Stavanger Forum.

Trondheim Indremisjon vedtok på ekstraordinært årsmøte i 2002 å bli *Salem menighet*. Vedtaket ble gjort med 90 % flertall, etter en krevende prosess de foregående tre-fire årene.

Med dette illustreres en utvikling som fra 90-tallet blir mer og mer tydelig: Forsamlinger og menigheter gjør sitt inntog i organisasjonen. Grunnene til menighetsdannelsene er trolig flere:

- Tidens familiemønster gjør det enklere å ha «alt under ett tak» enn å ta videre den gamle ellipse-modellen. Med begge foreldre i arbeid og et økende krav til oppfølging av barns aktiviteter, blir det naturlig for stadig flere i de yngre generasjoner å konsentrere sitt kristne engasjement.
- Blant ungdom og yngre voksne opplever mange seg fremmede for kirkens liturgi og gudstjenesteformer. Kirkens gudstjenesteliturgi er lite involverende, barna engasjeres ikke og orgelmusikk oppleves fremmed.
- Den geografiske menighetstilknytning viker plassen for å slutte seg til menigheter og fellesskap hvor en opplever sterkere tilhørighet. I byer og folketette områder er det overkommelig avstand til menigheter hvor en møter folk på egen alder, barneopplegg, musikkform en trives med osv.
- For enkelte fører også kirkens økende læremangfold til at en prioriterer et fellesskap hvor en er trygg på læregrunnlag og profil. Det er få menigheter som primært har dette som grunn for å bli opprettet, men for flere enkeltpersoner er det den avgjørende årsak til at en søker et nytt fellesskap.

Fra Normisjons side hadde en i årene før 2005 samtale med flere av biskopene om hvordan en skulle forstå de nye fellesskapenes relasjon til kirken og biskopens tilsyn. En landet normalt på at biskopen skulle ha tilsyn med at sakramentene ble forvaltet i samsvar med kirkens ordninger, men at Normisjon har det øvrige tilsyn med virksomheten. De første årene var regelen at kun ordinerte forvaltet sakramentene. Etter hvert godkjente landsstyret at også ikke-ordinerte kan forrette dåp og nattverd i Normisjon.

Det som skjedde i organisasjonene og også enkelte steder i Den norske kirke gjorde at DnK i 2005 gjorde kirkemøtevedtak om *forsøksordning* med «valgmenigheter». En gir fra kirkens side uttrykk for at en registrerer og forstår framveksten av nye menighetsdannelser, og vil åpne for at slike menigheter kan gis en formell kirkelig tilknytning. Kriteriene for å bli anerkjent av DnK som valgmenighet var tre: Dåp som eneste medlemsbetingelse, ordinerte sakramentforvaltere og biskoppelig tilsyn. Disse kriteriene gjorde at ingen normisjonsmenigheter vurderte det som aktuelt å søke kirkelig godkjennelse som valgmenighet. Etter 2005 har det heller ikke vært samtaler med biskoper om anerkjennelse av menigheter i Normisjon.

Kontakten med kirken ble like fullt opprettholdt, og stadig flere norkirkemenigheter begynte også å tilby dåp til sine medlemmer. I samsvar med veiledning fra sentralt hold opprettet en egne dåpsregistre, og ba også foreldrene ta ansvar for å melde dåpen til den lokalmenighet som en tilhørte. I 2011 inngikk bispemøtet en avtale med NLM, IMF og Normisjon om «Dåp i bedehusforsamlinger». Her anerkjenner biskopene dåp i organisasjonenes forsamlinger/menigheter, uten at det stilles krav til ordinasjon av den som forretter. Det forutsettes ingen spesifisert dåpsliturgi, kun at dåpen skjer på basis av luthersk dåpsforståelse.

Spenningene innenfor Normisjon om de nye fellesskapsformene avtok etter hvert. På generalforsamlingen 2012 ble det gjort enstemmig vedtak om at en for årene framover

ønsket flere forsamlinger og menigheter i organisasjonen. Denne generalforsamlingen vedtok også en strategiplan for tidsrommet 2012-2025 (gjelder altså fortsatt!) Her finner vi et avsnitt som uttrykker hva en tenker om menighetsbygging og samarbeid:

4.1.2. Strategimål for større partnerskap • Samarbeid og enhet

- Normisjon vil utføre sin tjeneste i nært samarbeid med andre. Forholdet til Den norske kirke har vært og er viktig, dels fordi det store flertall av Normisjons medlemmer hører hjemme her, dels fordi den har en enestående kontaktflate i den norske folk. Vi vil oppmuntre til lokalt samarbeid med Den norske kirke der det ligger til rette for det teologisk og strategisk. Normisjon vil tilskynde til at Den norske kirke åpner for mer fleksible menighetsstrukturer gjennom valgmenigheter og vil åpne vårt forsamlingsnettverk for slike. I en teologisk situasjon som kan føre til et større oppbrudd fra Den norske kirke, vil Normisjon søke å finne kirkelige løsninger sammen med andre for å unngå unødig fragmentering og marginalisering. Normisjon vil ta initiativ til et nærmere samarbeid med andre organisasjoner og kirker, både på klassisk evangelisk luthersk grunn og tverrkirkelig på basis av felles forståelse av Bibelen som Guds ord. Det vil legges særlig vekt på å utvikle et kirkelig nettverk av forsamlingsbyggende lutherske kirker og organisasjoner. I lokale situasjoner der den teologiske situasjonen gjør det nødvendig å skape nye forsamlinger, vil dette kunne tilbys dels ved at Normisjon selv planter forsamling, dels ved at vi gjør det sammen med andre.

På denne tiden var det også mange som søkte impulser fra internasjonale menigheter og kirkevekstbevegelser. Forsamlingsledere og ansatte i normisjonsfellesskap deltok på konferanser i Saddleback, California (Purpose Driven Church) og ble kjent med Seekers Service i Willow Creek, Chicago. I England utviklet Mike Breen LifeShapes-modellen for menighetsvekst. Han var også med å opprette European Church Planting Network, hvor flere norske menighetsledere hentet kunnskap og inspirasjon. Dawn Norge (nå Sendt Norge) og NaMu (Naturlig Menighetsutvikling) er andre internasjonale nettverk hvor normisjonspastorer regelmessig deltok og fortsatt deltar.

Menighetsdannelsene gjorde tilsynsaspectet mer aktuelt enn det til da hadde vært i lekorganisasjonene. Mens biskopenes tilsynsansvar var tydelig til stede i den kirkelige terminologi, var det et nærmest ubenyttet begrep i f.eks. indremisjonsbevegelsene. Lederskapet i Indremisjonsselskapet utøvde i realiteten et vel så tydelig teologisk lederskap som det en så i kirken. Men det skjedde gjennom forkynnelse, i misjonsbladene og ikke minst gjennom utstrakt reisevirksomhet og besøk rundt om i kretser og foreninger.

Med menighetsdannelsene ble tilsynsfunksjonen aktualisert, og som vi har sett, var tilsyn et viktig tema i samtalen med kirkens ledere da nattverd og dåp begynte å skje i organisasjonenes fellesskap. Fra Normisjons side ble det understreket at organisasjonens lovverk og struktur sikrer et reelt tilsyn. Generalsekretærens åndelige lederansvar utøves både gjennom egen tjeneste og gjennom lederskap på ulike nivåer i organisasjonen. Selv om menighetene er lokale fellesskap med ordinær regiontilhørighet, gjorde utfordringene knyttet til sakramentsforvaltning det naturlig at sentralledelsen tok et hovedansvar for refleksjon og dialog. Generalsekretæren og leder av Normisjon i Norge var i samtale med flere av biskopene, og det ble opprettet et «forsamlingsnettverk» for å sikre en inkluderende

håndtering av felles utfordringer. Den årlige pastorkonferansen ble en viktig møteplass for menighetsledere og organisasjonens lederskap. Her utøves et reelt tilsyn.

I dag er det i underkant av femti lokale fellesskap som kaller seg menigheter i Normisjon. Utviklingen av nye fellesskapsformer har på mange måter endret organisasjonen. Parallelt med tilveksten av norkirker har tallet på foreninger gått markant tilbake, og er i dag i underkant av 600. At det er blitt et større fellesskapsmangfold i organisasjonen, er på mange måter et positivt trekk. Men det veier ikke opp den sviktende rekruttering som gjør at foreningstallet er på jevn tilbakegang. En synlig utfordring er også færre som er villig til å ta på seg lokalt åndelig lederskap. En registrerer at det er vanskeligere å få folk til å gå inn lederfunksjoner i foreninger og andre lokale fellesskap. Dette merkes også på region-nivå. Det som for 3-4 generasjoner siden ble kalt «Det myndige lekfolk» er ikke så synlig lenger. Dette kan også henge sammen med at samfunnet gjennom det siste par generasjoner er blitt langt mer sekularisert. Det innebærer at det kan koste mer å representere en virksomhet som blir forbundet med teologiske og etiske holdninger som bryter med majoritetsoppfatning og det politisk korrekte.

For å se det totale normisjonsarbeid i Norge, er det selvsagt viktig å ta med den omfattende skolevirksomheten hvor mange unge kommer i kontakt med organisasjonen og at Acta – Barn og unge i Normisjon - driver en omfattende og kreativ virksomhet, med anslagsvis 600 lokale enheter og 18-20 000 medlemmer og involverte. Soul Children-bevegelsen ekspanderer stadig og har 118 kor i Norge pluss også noen utenlandske «avleggere».

Kirken som evangelisk fellesskap

Når vi skal forstå hva kirken er, kan vi starte i ulike utsagn og tekstavsnitt i Bibelen. I vår tradisjon har Matt 18,20 stått sentralt; om å være to og tre samlet i Jesu navn, og slik ha Jesus midt mellom seg. Vi kunne også gå to kapitler fram og finne ordene i Matt 16,16-19 om at Jesu kirke er bygd på Peters bekjennelse av Jesus som Messias, den levende Guds sønn. Paulus sier at kirken er det huset som er bygd på apostlenes og profetenes grunnvoll, med Jesus om hjørnestein (Ef 2,20). «Hus» i denne sammenhengen kan spille både på fellesskapet i husholdning og familie, og på det hellige nærværet i tempelet.

Et tradisjonelt evangelisk-luthersk kirkesyn legger vekt på forsamlingen av de troende rundt bruken av Guds ord og sakramentene. I den tredje trosartikkel kalles dette «de helliges samfunn», som historisk både kunne gå på samfunnet med de som var døde i Herren, med de hellige handlingene (sakramentene), eller med hverandre i troen. Der de troende er samlet i Jesu navn er kirken, uavhengig av hvorvidt det er organisert eller ledet av en prest, uansett om det skjer i en kirkebygning eller ikke, uansett om man følger en fastlagt liturgi eller ikke. Kirken er Guds folk, Guds familie. På dette grunnlaget hviler ikke kirken på at det finnes et geistlig hierarki, en kirkelig organisasjon eller en fastsatt liturgi. Grunnlaget er i fellesskapet mellom Gud og de troende.

Det er her vi finner de historiske røttene til Normisjon. De finnes i de fellesskapene av troende rundt om i Norge som oppstod gjennom veknelsen ved Hans Nielsen Hauge. Det ble dannet konkrete fellesskap av troende, basert på åndelig samhørighet. Dette var i starten ikke formalisert gjennom ytre organisasjon, medlemskap eller egne møtelokaler. Man møttes i hjemmene. Fellesskapet var heller ikke bare begrenset til samlingene, men preget også livet i hverdagen. Dette er bakgrunnen for begrepet «vennesamfunnet», det skulle være et åndelig fellesskap som gikk ut over et fellesskap om en konkret og tidsavgrenset aktivitet. I dette ser vi en aksentuering av fellesskapet som et vennefellesskap eller familiefellesskap. Denne innretningen kan vi fortsatt finne igjen i spesielt de mindre fellesskapene i vår organisasjon på bedehusene, i misjonsforeningene og i bibelgruppene.

Normisjon vil holde fast viktigheten av slik konkret forståelse av kirken som det nære evangeliske fellesskapet av de troende. Selv om vi ikke kan måle troen i noens hjerter, kan vi gå ut fra at kirken er der troens folk samles for å styrkes i troen gjennom Guds ord og sakramenter, uttrykke sin tro som bekjennelse, og be, takke og tilbe Gud sammen. En vektlegging av kirken som det nære evangeliske fellesskapet av de troende fremstår spesielt viktig i en situasjon preget av sekularisering, pluralisering og individualisering av tros- og livssynsfeltet. De nære fellesskapene blir da av stor viktighet for å bevares og styrkes som kristne.

Kirkens misjonale karakter og kall

Kirken er et konkret og nært fellesskap, men om dette er det eneste vi har å si om kirken, blir den lett statisk, og til og med lukket. Kirken er også kalt til å være dynamisk. Selv om kirkeforståelsen slik vi har overtatt den, i stor grad speiler en lang tradisjon av sterke kirkelige institusjoner, ligger det også elementer i kirkens historie av hva det betyr å være et folk i bevegelse. Helt grunnleggende i så måte er misjonsbefalingen hvor Jesus gir oss et oppdrag om å gå ut og gjøre alle folkeslag til disipler. Når trosbekjennelsen understreker at kirken er «allmenn», er også dette noe av poenget. Den er «for helheten», som ordet bak allmenn («katolsk») betyr. Den er beregnet for flere enn dem som uansett «går der».

Hos Luther kommer dette fram når han sier i de Schmalkaldiske artiklene at selv et barn på sju år vet, Gud skje takk, hva kirken er: sauene som hører gjeterens røst. Så viser Luther til ordet av Jesus om at sauene også «følger» hans røst. Perspektivet av et folk som følger Jesus er viktig for å gripe helheten i Bibelen av hva det vil si å være Guds folk.

Dette ligger også i vår egen tradisjon. Den klassiske pietismen la sterk vekt på at Guds folk har et oppdrag i verden, og med 1800-tallets vekkelse slo også misjonstanken sterkt gjennom i hele det norske kristenfolket. Et uttrykk for dette var Den norske Santalmisjon, som utgjør en av røttene til Normisjon. De opplevde et kall til å skape bevegelse i Kristi kropp av troende, en bevegelse i ord og gjerning, lokalt og globalt. Evangeliet må videre til nye generasjoner og folkeslag!

Kirkens misjonale natur, at misjon ikke bare er en oppgave, men en del av kirkens vesen, har vært viktig å få fram de siste tiårene. Slik Faderen sendte Sønnen, og slik Faderen og Sønnen sendte Ånden, slik sender Faderen, Sønnen og Ånden sin kirke til å følge seg i verden. Det primære er ikke at Guds kirke har en misjon i verden, men at Guds misjon har en kirke i verden. Kirken kalles til misjonerende handling fordi den har en misjonal identitet.

Dette er tanker som har fått nedslag i ulike kirkelige tradisjoner som en felles erkjennelse av at Ånden kaller sitt folk til å slå følge i Guds misjon. For Normisjons samarbeidskirker i sør er det viktig å istandsettes til å tenke og leve misjonalt og til å sende. Misjon er ikke noe vestlige kirker gjør for å spre makt og påvirkning. Fornylelsen, også for de vestlige kirkene, kan fort vise seg å komme fra det vi ofte har regnet som kirkemaktens utkant. Normisjon må i sterkere grad tenke om sine samarbeidskirker som ressurs og inspirasjon for Norge.

I et etter-kristent Norge og Europa trenger vi å se forbi kirkeinstitusjonene og oppdage hvor langt vår kultur har fjernet seg fra evangeliet. Bare ved å avstå fra den tenkningen om institusjonenes dominans og identifikasjon mellom kirke og folk som vi er oppvokst med, kan vi oppnå troverdighet når vi deler evangeliet om det Guds rike som er komplett ulikt denne verdens riker. Guds kirke skal være et tegn på Riket, peke fram mot det og ved Åndens gjerning vitne om det i forkynnelse og i tjeneste for vår neste. Det har konsekvenser for hvordan vi som fellesskap rundt Jesus tenker og handler, vitner og forkynner i den verden vi lever i, lokalt og globalt.

Da Normisjon ble startet ble Apgj.1,8 om å bli fylt av Guds Ånd og så være Jesu vitner i Jerusalem og Judea, i Samaria og like til jordens ender brukt for å definere bevegelsen. Verset handler i utgangspunktet konkret om den frelseshistoriske rekkefølge «jøde først og så

greker», med Samaria i en mellomposisjon, men det kan anvendes om å gå i egen kultur, i nærliggende kulturer og like til jordens ender. Dette dynamiske og grensesprengende skal prege hele Normisjon, også de lokale menighetene i organisasjonen.

I vår tid ser vi at den globale adressen for evangeliet har snudd tilbake til oss selv. Norge hører til på det kontinentet i verden som nå prosentvis har færrest evangelisk kristne. Ferske undersøkelser viser tydelig at det er flere som ikke tror på noen Gud enn de som gjør det i landet vårt. Én av ti tror at Jesus stod kroppslig opp fra de døde. Norge er i stort behov av grunnleggende misjon, noe ikke minst kristne med innvandrerbakgrunn vil være en ressurs for framover.

I Skriftet «Om konsiliene og kirken» fra 1529 viser Martin Luther til hele sju ytre kjennetegn på den kristne kirke. Disse kan være verd å merke seg. I tillegg til forkynnelsen av Guds ord, utøvelse av dåp og forvaltning av nattverden, nevner han kirkedisiplinen, kirkens offentlige tjenester, tilbedelsen og lidelsen for Jesu navns skyld. Disse fire siste er ikke nådemidler eller sakramenter, men de er tegn som alltid vil følge den kristne kirke og som den derfor kan gjenkjennes på. Alle sju tegnene har en form for offentlig karakter og handler derfor også om den kristne kirkes forhold til den verden som den lever og tjener i. Ikke minst det avsluttende punktet om å møte motstand for troen og slik bære Kristi kors i verden, har i kirkens historie vært en viktig del av vitnesbyrdet for evangeliet.

Som internasjonal organisasjon er dette noe vi trenger å lære både fra våre samarbeidskirker i andre land og av mange kristne som migrerer til Norge. Innvandringen til Norge kan nok være «misjonsmarken» som har kommet til oss, men samtidig er store deler av våre nye innbyggere å anse som misjonærer sammen med oss i Norge. Dersom vi skal se misjonale fellesskap i Normisjon framover, trenger vi å la vår interne kultur utfordres så det gis rom for et langt større kulturelt mangfold. Det vil utruste oss for oppdraget med å nå videre med evangeliet.

Misjonsteologen Ralph Winter holdt et foredrag i Lausanne i 1974 som ble viktig for misjonsbevegelsenes kirkelige selvforståelse. Han hevdet at de etablerte kirkestrukturene («modaliteter») i historien alltid har vært avhengig av at det har oppstått frie bevegelser med særlig søkelys på ulike sider av kirkens kall og gjerning («sodaliteter»). Vekkelsene på 1800-tallet skapte slike «sodaliteter» i Norge i form av bevegelser for misjon hjemme og ute. Alle etablerte størrelser trenger slike utfordrende bevegelser for å bevisstgjøres egen identitet og oppdrag. En slik rolle har de frie organisasjonene spilt overfor Den norske kirke. I dag kan det være vi som etablert organisasjon som trenger å utfordres av grupper som bærer på en hellig uro i vår egen sammenheng. Også frie organisasjoner kan få nok med seg selv og sin egen tradisjon og glemme at vi er til for noe mye større.

Misjon er selve driveren i å være Jesu kirke i verden. Den bevisstheten må konstant øves også i Normisjons menigheter og fellesskap.

Lavkirkelig – og kirkelig

Et grunnleggende trekk i Normisjons selvforståelse er et lavkirkelig kirkesyn. Et lavkirkelig kirkesyn var historisk sett knyttet til reaksjonen mot en hierarkisk og prestedominert embetskirke hvor prestene hadde monopol på organisering av religionsutøvelse og hvor lekfolkets rolle var å høre og motta. Det var dette som var bakgrunnen for Hans Nielsen Hauges kamp og Haugebevegelsen, som siden ble institusjonalisert og videreutviklet i rammen av de ulike lutherske lekmannsorganisasjonene.

Normisjon er en stolt bærer av den lavkirkelige tradisjonen inn i vår tid. Selv om de kirkelige og samfunnsmessige forholdene er betydelig endret siden Hauges tid, er et lavkirkelig kirkesyn mer enn noen gang relevant for å være kirke i samtiden. I en samtid preget av sekularisering, pluralisering og individualisering kan ikke kirken lene seg på fortidens institusjonelle og kulturelle storhet. Det er ikke bærekraftig. Den lavkirkelige tradisjon, med vektlegging av personlig ansvar, nære fellesskap, felles visjon, folkelighet og lette og dynamiske organisasjonsstrukturer er et godt utgangspunkt.

I denne kirken er alle troende prinsipielt sett likestilt. Alle har et medansvar og skal bidra ut fra sine nådegaver, jevnfør 1. Kor 12,4-7: «Det er forskjellige nådegaver, men Ånden er den samme. Det er forskjellige tjenester, men Herren er den samme. Det er forskjellige kraftige virkninger, men Gud er den samme, han som er virksom og gjør alt i alle. Hos hver enkelt gir Ånden seg til kjenne slik at det tjener til det gode». Det teologiske grunnlaget for denne tenkningen er det allmenne prestedømme (se s. 20). Denne lutherske tanken har en sentral posisjon i et lavkirkelig kirkesyn. Dette kommer til uttrykk i ansvar og utøvelse, men også i styring. En demokratisk oppbygd styringsstruktur blir en naturlig konsekvens av en slik tilnærming.

Samtidig innebærer ikke et lavkirkelig kirkesyn at organisering, struktur, orden og ledelse er uviktig, jevnfør 1. Kor 12,28: «I kirken har Gud for det første satt noen til apostler, for det andre profeter, for det tredje lærere, deretter mektige gjerninger, deretter nådegaver til å helbrede, til å hjelpe, til å lede og til ulike slag tungetale». Det lavkirkelige kirkesynet er ikke et ukirkelig eller spiritualistisk kirkesyn. Ifølge den lutherske bekjennelse rekkes troen oss gjennom synlige nådemidler i et synlig konkret fellesskap. For å sikre dette er det nødvendig med en kirkelig orden og en kirkelig tjeneste, jevnfør Den augsburgske bekjennelse artikkel 5: «For at vi skal komme til denne tro, er det innstiftet en tjeneste med å lære evangeliet og meddele sakramentene. For ved Ordet og sakramentene som midler blir Den Hellige Ånd gitt, han som virker troen, hvor og når Gud vil, i dem som hører evangeliet». Tjenesten forstås i rammen av et lavkirkelig kirkesyn som funksjonelt begrunnet. Hvordan det skal komme til uttrykk vil kunne variere, nettopp ut fra funksjonelle begrunnelser. I små fellesskap vil dette kunne ivaretas på frivillig basis. I større fellesskap som menigheter vil det være funksjonelt at det ansettes en pastor i hel- eller deltidsstilling.

Vigsling

Normisjon har ikke lagt kirkelig ordinasjon til grunn for sitt arbeid. I Normisjons lavkirkelige tradisjon har innvielse til tjeneste likevel ikke vært noe fremmed. Misjonærer til andre land har blitt innviet gjennom håndspåleggelse, bønn og offentlig sendelse. Forbønnshandlinger for nye medarbeidere er også vanlig lokalt og regionalt. Ole Hallesby etterlyste allerede i 1924 (i

boka «Åndens fylde») mer forbønn med håndspåleggelse til ulike tjenester. Selv om vi som lavkirkelige bygger på det allmenne prestedømme og ikke er avhengig av én bestemt forståelse av vigsling, bør vi vurdere å legge til rette for ordninger som synliggjør og frimodiggjør personer som går inn i ulike offentlige tjenester med evangeliet. Dette er det normale også i den lavkirkelige frikirkeligheten.

Liturgi

Med utgangspunkt i et lavkirkelig kirkesyn er det ikke bare den kirkelige tjenesten som er funksjonelt begrunnet. Det samme gjelder med hensyn til ordninger og liturgi. Det kan være funksjonelt å ha ordninger og liturgi for gjennomføring av samlinger. Spesielt vil dette kunne være hensiktsmessig i offentlige møter, gudstjenester og i gjennomføring av kirkelige handlinger. Det å gjennomføre arrangementer med orden og verdighet, trenger ikke stå i motsetning til åndelighet. Når kirken fremtrer er det den felles tro som skal stå i fokus, ikke den enkeltes individuelle åndelighet og preferanser. Da vil felles og gjennomarbeidede liturgier og ordninger være en god hjelp til å løfte perspektivet. Det er også viktig med tanke på å se seg selv som en del av kirken i et bredere perspektiv. I trosbekjennelsen bekjenner vi at vi tror på en «hellig, allmenn kirke», og gjennom gudstjenestestruktur med liturgiske ledd som eksempelvis trosbekjennelse, Herrens bønn og velsignelsen, synliggjøres dette i den lokale menighet. Liturgi kan være bærer av sentrale og viktige trossannheter. Dette er spesielt viktig å holde fast på i en kultur som er preget av lav lærebevissthet og svekket tradisjonsoverlevering fra generasjon til generasjon. I et lavkirkelig perspektiv er allikevel ikke liturgien et mål i seg selv. Det å finne en god balanse mellom fasthet og frihet er i så henseende viktig.

Ut fra vår lutherske bekjennelse vil det være betydelig rom for frihet i ordninger og måter å feire gudstjenester på. Dette kommer tydelig til uttrykk i Den augsburgske bekjennelse artikkel 7: «Men det er ikke nødvendig at det alle steder er ensartede menneskelige overleveringer eller skikker eller seremonier som er fastsatt av mennesker». Det er likevel en grense her fordi ordninger og innhold ikke kan sees som helt adskilte. Alt innhold/lære formidles gjennom en ordning. Denne kan virke bekræftende eller svekkende på innholdet.

Det foreligger retningslinjer for hva som skal være med i en gudstjeneste i normisjonsmenighetene. Denne er utformet som en «minimumsliturgi», og selv om denne anvendes, kan forskjellene være ganske store fra den ene norkirken til den andre. Blant menighetsledere i Normisjon synes holdningene til liturgi og faste ordninger å sprike mye. Noen norkirker er mer liturgiske, andre har svært lite av klassisk liturgi. Begrunnelsene kan variere. Spørsmålet er hva som skal forventes eller pålegges i en menighet som vil tilhøre Normisjon. De liturgiske anbefalingene og retningslinjene bør gjennomgå ut fra den situasjon Normisjon nå er i som en betydelig «gudstjenesteaktør».

Enhet og mangfold

I 1. Kor 12,7-28 beskriver Paulus kirken som Kristi kropp, med et mangfold av funksjoner og tjenester, en forskjellighet som holdes sammen av enheten i Kristus og omsorgen for hverandre. Dette organiske uttrykket står sentralt i Normisjons kirkesyn. Kirken er ikke først og fremst en organisasjon, men en organisme. Enheten forankres ikke først og fremst gjennom juridiske og organisatoriske ordninger og standardisering, men gjennom et felles grunnlag i Jesus Kristus. Det innebærer at i Normisjon vil det være et stort mangfold av fellesskapsformer med forskjellig uttrykk og virkemåte. Fellesskapsformene varierer fra den lille bibelgruppa eller misjonsgruppa, via bedehusforeninger med offentlig møtevirksomhet, til store menigheter med et fullskala tilbud. Et slikt mangfold er et konkret uttrykk for Normisjons organiske kirkesyn.

Når menigheter og forsamlinger har blitt etablert, er dette som regel blitt drevet fram av lokale initiativ, som en bevegelse nedenfra. Når menigheter «vokser fram» uten at det styres fra sentralt hold, vil de naturlig nok bli forskjellige, både med hensyn til ordninger og innhold. Dette har ulike årsaker på grunn av motivasjon og type initiativ. En menighet som vil være et hjem for folk som opplever seg hjemløse i Dnk, vil fremstå annerledes enn en menighet som er drevet fram av et spesielt kall om å nå nye grupper eller nye områder med evangeliet. Det kan gjelde nyetablerte boligområder eller steder der det ikke er noen kristne forsamlinger. En menighet som starter opp med et uttrykt mål om å nå en spesiell gruppe, preges selvsagt av det. Det kan være studenter, innvandrere, barnefamilier osv. Dessuten vil tilgang på ressurser som hus, penger, frivillige medarbeidere, egnede ledere/pastorer osv. bety mye for hvordan en menighet drives.

Mange av Normisjons menighetsplantere har hentet inspirasjon og lærdommer fra USA og England. Dette kan gi sterke føringer for både innhold og form. Normisjonsmenigheter representerer dermed et ganske stort mangfold. Siden drivkraften til oppstart i hovedsak er å finne lokalt, vil det lokale miljøet også ha et sterkt eierskap til hvordan menigheten skal drives, både innhold og form. Det er naturlig at dette vil ha konsekvenser for viljen til å ta imot rettledning, eventuelt bli overstyrt av en sentralinstitusjon som for eksempel tilsynsmyndighet.

Normisjon er mangfoldig, men er samtidig en organisasjon som har felles visjon og målsetning, lovverk, retningslinjer og teologisk forpliktelse. Dermed settes en grense for mangfoldet, men det er ikke alltid like lett å avgjøre på hvilke områder grensene skal settes og hvordan det skal gjøres. Det er heller ikke avgrensningen som kommer først, men den positive forpliktelsen på Bibelen, bekjennelsen og organisasjonens lover og retningslinjer. I en tid preget av læreoppløsning, impulser fra ulike teologiske tradisjoner og åndelig individualisme blir det viktig å løfte frem den evangelisk-lutherske lærebevisstheten i vår organisasjon.

Juridiske og organisatoriske ordninger og standardiserte løsninger i organisasjonen er ikke et mål i seg selv, men skal forstås som tjenlige og funksjonelle rammer for de ulike mangfoldige fellesskapsformene. Dette innebærer at det er behov for fleksibilitet i ordninger, struktur og uttrykk, men samtidig rammer som er tydelige nok og konkrete nok til å kunne understøtte og lette arbeidet i de ulike fellesskapene.

Når fellesskapsformene er så forskjellige og tilgjengelige ressurser til å drive arbeidet, både når det gjelder økonomi og ansatte, er så ulike, skal en være varsomme med å anbefale detaljerte ordninger som skal gjelde for alle. De ordningene som allerede i dag finnes i

Normisjons lovverk når det gjelder organisering av lokalforeninger vurderes i utgangspunktet som et tilstrekkelig utgangspunkt.

Noen momenter kan imidlertid løftes frem.

Kirkelig praksis

Etableringen av menigheter i rammen av Normisjon stiller nye krav til både kirkelig selvforståelse og kirkelig praksis. Dette blir spesielt tydelig i transformasjonen fra forening til menighet. Når målsettingen er å tilby et fullskala menighetsfellesskap, vil det være saklige forventninger om hva et slikt fellesskap skal kunne tilby både med hensyn til regularitet, profesjonalitet, verdighet og lokaliteter. Som lavkirkelige i symbiose med Den norske kirke er det mye vi ikke har behøvd å legge til rette for på bedehuset. Ett område er den jevnligse nådemiddelforvaltningen. Der har vi et godt utgangspunkt med vår vekt på forkynnelsen, og også sakramentene er blitt tatt i bruk med gode rammer de fleste steder. Sammen med Acta – barn og unge i Normisjon, trenger organisasjonen i tillegg å se til at menighetene tilbyr en systematisk og god trosopplæring. Å være menighet er også forbundet med å følge medlemmene i ulike livsfaser slik det kommer til uttrykk i ulike kirkelige handlinger som dåp, konfirmasjon, ektevigsel og gravferd. Normisjon må hjelpe menighetene å legge til rette for gode sjelesorg- og samtaletilbud, ikke minst i forbindelse med samlivsspørsmål, sykdom eller død. Mye av dette pastorale og diakonale har vi hatt lite tradisjon for å ta ansvar for, men det er viktig at menigheter tar det på alvor.

Menighetsplanting

Med utgangspunkt i det misjonale perspektivet i Normisjons kirkesyn er det viktig at menighetsplanting står sentralt. Vi tror det er viktig at Normisjon fortsetter å plante nye menigheter. Da trengs ikke bare pastorale ledere, men misjonalt utadrettede ledere med utålmodighet for evangeliet. Det er viktig at Normisjon er aktiv og får impulser til dette, slik organisasjonen p.t. er aktiv i det tverrkirkelige Sendt-nettverket. I tillegg er det viktig at ledere for etablerte menigheter og menighetsplantere møtes jevnlig i organisasjonen for å holde sammen det å forandre og det å forankre. Det misjonale perspektivet dreier seg imidlertid ikke bare om menighetsledere. Misjon er et felles ansvar som forplikter oss alle, også i hverdagen i verden, både på jobb og i fritiden. Det er derfor viktig at disippelgjøring, evangelisering og misjonsansvar løftes frem, forkynnes og undervises for alle som er engasjert i vår organisasjon.

Inkludering og økumenikk

Misjonale menigheter innebærer at menighetene må ha et fokus på å inkludere mennesker i ulike livsfaser og med forskjellig kulturell, sosial og etnisk bakgrunn. Det er en utfordring at sosiale grupper, som en menighet sosiologisk sett er, ofte vil fremstå homogene. I lys av de demografiske endringene som har skjedd i vårt land de senere årene, vil det være en særskilt viktig oppgave å vise en åpenhet og inklusjon av nye befolkningsgrupper. Mange av de som kommer til Norge har allerede en kristen tilhørighet, men uten at de nødvendigvis har en luthersk tilhørighet eller kjenner seg hjemme i en norsk menighetssammenheng. Selv om Normisjon har et luthersk fundament og er forankret i denne tradisjonen, har vi som evangeliske kristne i rammen av Lausannepakten også et økumenisk utsyn og en bredde blant dem som deltar på aktiviteter i organisasjonen. På grunnlag av dette kan det vurderes å etablere en assosiert tilknytningsform for evangeliske menigheter. En slik assosiert tilknytningsform kan i særlig grad være aktuelt for migrantmenigheter, men kan i prinsippet også gjelde andre menighetsgrupper.

Utviklingsmuligheter for fellesskap

Det vil ikke være alle steder hvor det i rammen av Normisjon er mulig å etablere fullskala menighetsfellesskap. Dette kan enten være fordi det foreligger en «arbeidsfordeling» mellom soknemenighet i Den norske kirke og normisjonsarbeidet i rammen av den klassiske ellipsemodellen eller fordi det er for få mennesker og få ressurser til å etablere et fullskala menighetsfellesskap. På steder hvor ellipsemodellen fortsatt er i funksjon, vil dette fortsatt kunne være en hensiktsmessig innretning av normisjonsarbeidet. I slike tilfeller forstås det lokale normisjonsarbeidet som en del av det menighetsbyggende arbeidet i nær relasjon til soknemenigheten i Den norske kirke.

Andre steder er ellipsemodellen ikke lengre i funksjon. Det er heller ikke tilstrekkelige ressurser til å etablere et fullskala menighetsfellesskap i regi av Normisjon. I slike tilfeller kan ulike utviklingsmuligheter vurderes, ut fra situasjon og ressurser. For noen blir bedehusmøtet i realiteten det eneste åndelige fellesskapet man har. Da ender man fort opp med en sakramentsløs og læremessig begrenset trosutøvelse. For å motvirke dette vil det kunne være hensiktsmessig med en mer aktiv og systematisk bruk av liturgiske kjerneledd i samlingene, samt at det legges til rette for jevnlig nattverd. Med utgangspunkt i et lavkirkelig kirkesyn og tanken om det allmenne prestedømme er dette ikke avhengig av at det er tilsatt en pastor. Dette kan ledes av lekfolk. Andre muligheter vil kunne være å utvikle et konsept for «husmenighet» hvor man samles i hjemmene etter mønster fra de tradisjonelle misjonsforeningene, eller i enkelte tilfeller også vurdere fellesløsninger med andre kristne organisasjoner.

Dette forutsetter at det utarbeides gode veiledninger for slike fellesskap og at de kan følges opp gjennom den øvrige struktur i organisasjonen, fortrinnsvis gjennom at fellesskapene knyttes til regulære normisjonsmenigheter i området. Uansett vil også fellesskapene måtte følges opp gjennom regionleddet og tilsynsstrukturen som vil bli etablert. Det vil i så fall være viktig at slike mindre grupper gis et tilbud også om en pastoral minimumsbetjening knyttet til kirkelige handlinger som dåp og begravelse, dersom man ikke benytter seg av tilbudet i den lokale soknemenighet.

Trossamfunn

Noe av mangfoldet i Normisjon i dag er at medlemmene har ulik kirkesamfunnstilhørighet. Hovedvekten er fortsatt medlemmer i Den norske kirke. I særlig grad gjelder nok det foreningene. I menighetene er det et betydelig innslag av medlemmer fra andre kirkesamfunn, men også medlemmer som ikke har noen kirkesamfunnstilhørighet i det hele tatt. Det er viktig å understreke at det skal være rom for et mangfold av kirkelig tilhørighet i Normisjon. Det er en del av mangfoldet i organisasjonen. Samtidig er det viktig å legge til rette for at medlemmene også har en kirkerettslig tilhørighet, enten det er i Den norske kirke, i annet kirkesamfunn eller i rammen av det tilbudet som allerede i dag er mulig innenfor rammen av Normisjon, gjennom Normisjon Agder trossamfunn. Det viktigste er ikke hvor man er kirkerettslig registrert, men vi vil likevel understreke viktigheten av at man er kirkerettslig registrert. Dette kan begrunnes i den lutherske forståelse av at myndighetene er et uttrykk for Guds gode gjerning i verden, jevnfør Den augsburgske bekjennelse art 16: «lovlige borgerlige ordninger er Guds gode gjerninger (...), det (gjør) ikke til intet samfunnet eller hjemmet, men krever i høyeste grad at man skal ta vare på dem som Guds ordninger og vise kjærlighet i slike ordninger». Et positivt uttrykk for den gode gjerning er at myndighetene beskytter retten til fri religionsutøvelse og understøtter tros- og livssynssamfunn. Dette er det naturlig å støtte opp under. En kirkerettslig registrering for de troende er derfor ønskelig.

Når Normisjon har valgt å opprette menigheter innenfor organisasjonen og flere av medlemmene i disse menighetene ikke har en kirkerettslig tilhørighet, er det hensiktsmessig at et tilbud om kirkerettslig registrering også er tilgjengelig i rammen av Normisjon. Utvalget er av den oppfatning at et slikt tilbud ikke bør ligge i en region, men tilhøre sentralleddets koordinerende og samlende rolle. En sentral registreringsmulighet er en naturlig konsekvens av at Normisjon har virksomhet og menigheter spredt over store deler av landet.

Vi vil også utfordre til en refleksjon om det å være et trossamfunn kan avgrenses til et medlemsregister. Medlemmene har gjerne sitt lokale medlemskap i en lokal menighet i Normisjon, men hva er forbindelsen mellom det listeførte medlemskapet i Normisjons trossamfunn og livet i menigheten? Normisjon bør jobbe med å skape en helhet i dette. Én modell kan være at trossamfunnet får en rolle i tilsynet med menighetene i organisasjonen.

Misjonssambandet og Indremisjonsforbundet har også etablert sine trossamfunn. Fordi disse organisasjonene ofte opererer i samme lokale miljø og bedehus, ser vi et økende antall menigheter med dobbel eller trippel organisasjonstilhørighet. Forholdet til trossamfunnene i de andre bedehusorganisasjonene bør derfor avklares.

Åndelig lederskap og tilsyn

Tilsyn er et generelt begrep som brukes både i kirkelig og sekulær sammenheng. I sekulær sammenheng forstås det ofte som en ekstern og uavhengig kontrollinstans som skal påse at en virksomhet følger fastsatte krav og standarder. I kirkelig sammenheng skal tilsyn forstås i et mer positivt og konstruktivt perspektiv hvor det sentrale er oppmuntring, inspirasjon og strategisk utvikling. Dette kan også kalles et aktivt tilsyn. I lys av dette er det sakssvarende å se åndelig lederskap og tilsyn i sammenheng. Tilsynet skal bidra til at den enkelte og det enkelte fellesskap forstår seg som del av en større helhet. Tilsynet skal se til enheten blant Guds folk. I dette ligger også veiledning og formaning.

Tanken om tilsyn har fulgt den kristne kirke helt fra starten av. Vi finner denne tanken uttrykt i Det nye testamente, både gjennom Jesu oppdrag til apostlene, i apostelen Paulus' tjeneste for menighetene og også i hans beskrivelse av den tilsynstjenesten som er til stede i lokalmenighetene. Hvordan tilsyn kommer til uttrykk gjennom strukturer og ordninger kan imidlertid variere både historisk og mellom ulike kirkesamfunn.

Utgangspunktet for synet på åndelig lederskap og tilsyn i Normisjon er den teologiske læren om det allmenne prestedømme. Denne læren er en sentral del av luthersk teologi og var det teologiske grunnlaget for opprettelse av lutherske menigheter uavhengig av den katolske kirke ved reformasjonen. I særlig grad har læren stått sentralt i den lavkirkelige tradisjon som Normisjon er en del av. Det var på dette grunnlaget Hans Nielsen Hauge startet med offentlig forkynnelse og samlet troende uavhengig av statskirkens embetsmannsapparat. Men først og fremst er læren om det allmenne prestedømme en bibelsk lære. Det er en konsekvens av at Jesus på korset gav det endelige offer, slik at det ikke lenger var behov for det gammeltestamentlige offersystem og det gammeltestamentlige presteskap. I kraft av Golgataofferet kan alle troende tre frem for Gud uten annen mellommann enn Jesus. Læren kommer tydelig til uttrykk i 1. Peter 2,9: «Men dere er en utvalgt slekt, et kongelig presteskap, et hellig folk, et folk som er Guds eiendom, for at dere skal forkynne hans storverk, han som kalte dere fra mørket til sitt underfulle lys».

For å sikre at forkynnelsen av evangeliet og forvaltningen av sakramentene blir gjort på en ordentlig, systematisk og etterprøvbar måte i den kristne menighet, er det imidlertid nødvendig at noen velges ut til å utføre åndelige og styrende oppgaver. Uten dette kan det bli uorden og forskjellsbehandling i fellesskapet. Dette prinsippet kommer til uttrykk i den augsburgske bekjennelse, artikkel 14: «Om kirkeordningen lærer de at i kirken bør ingen lære offentlig eller forvalte sakramentene uten at han er rettelig kallet». Det er denne tanken som ligger til grunn for Normisjons demokratiske struktur og organisasjonsprinsipp. Det er begrunnet i det allmenne prestedømme.

Det lokale fellesskapet velger selv sine ledere. De åndelige og styrende oppgavene de velges til vil være forskjellige i omfang og bredde alt etter størrelse og bredde i det lokale fellesskaps aktiviteter. Fellesskap av en viss størrelse og som har full nådemiddelforvaltning vil i mange tilfelle tilsette pastor, men prinsippet for alt lederskap i Normisjon, enten det skjer i form av verv eller i tilsettingsforhold er at det hviler på det allmenne prestedømme.

Et fungerende kristent fellesskap forutsetter en ansvarlig gjensidighet og tillit mellom de som utgjør det allmenne prestedømmet og de som er valgt eller ansatt til å utøve funksjoner for det allmenne prestedømme. Et uttrykk for dette er tanken om tilsyn. De som er satt til å utøve funksjoner har et ansvar for å se til – tilsyn – at de som er en del av fellesskapet får den åndelige hjelp de trenger for å leve som kristne. Og de som er en del av fellesskapet har også

et ansvar for å vurdere om de som utfører funksjonene gjør det på en forsvarlig måte, både åndelig og forvaltningsmessig.

Ut fra Normisjons kirkesyn utgjør den lokale enheten, enten den kalles forening eller menighet, det grunnleggende elementet. Det gjelder også i synet på åndelig lederskap og tilsyn. Men på samme måte som den lokale enheten organisatorisk er en del av en større helhet, er også åndelig lederskap og tilsyn en del av en større helhet. Et teologisk perspektiv på Normisjons demokratiske struktur, er at den kan forstås som forankret i, og skal være et uttrykk for, det allmenne prestedømme. De som velges til verv på ulike nivå i organisasjonen, får sitt åndelige mandat fra det allmenne prestedømme, til å utøve funksjoner for det allmenne prestedømme, innenfor åndelig lederskap og tilsyn.

Gjennom Normisjons organisasjonsstruktur foreligger en ramme for åndelig lederskap og tilsyn. En ordning for dette er imidlertid ikke blitt beskrevet tydelig og konkret. Det er det behov for. I særlig grad er det fremveksten av menigheter i Normisjon som aktualiserer dette. I små enheter med avgrenset aktivitet vil det i begrenset grad være behov for en omfattende tilsynsordning. Behovet vil stille seg annerledes i menigheter. Den ordning som beskrives vil derfor i særlig grad være innrettet mot dette behovet, men prinsipielt vil det fastholdes at lederskap og tilsyn gjelder alle enheter i Normisjon. Måten det kommer til uttrykk på, og graden av formalisering vil imidlertid være funksjonelt begrunnet.

Tilsynsordningen vil måtte være forankret i Normisjons demokratiske struktur. Det er dette som gir ordningen legitimitet både teologisk og organisatorisk. Dette innebærer at tilsynsordningen må være forankret på alle nivå i organisasjonen: lokalt, regionalt og sentralt. Hvordan dette skal organiseres i praksis vil det være ulike syn på.

Utvalget er kjent med at det er etablert en forsøksordning med tilsynspersoner for menigheter i organisasjonen. Dette er et positivt bidrag for å vinne erfaringer og utvikle tilsynsfeltet videre. I lys av den pågående forsøksordningen vil utvalget være varsomme med å gi konkrete anbefalinger på hvordan tilsynsordningen skal organiseres konkret. Det vil være behov for å evaluere erfaringene fra den pågående forsøksordningen.

Teologisk opplæring og kompetanse

Normisjon er en skolebevegelse. Skolene som organisasjonen eier eller er deleier i omfatter både grunnskoler, videregående skoler, folkehøyskoler, bibelskoler og høgskole. Grunnen til at Normisjon engasjerer seg så sterkt i skoledrift har sin forankring i det oppdraget Jesus har gitt sin kirke om å gjøre alle folkeslag til hans disipler (elever) og «lære dem å holde alt jeg har befalt dere». Opplæring er derfor en viktig del av Normisjons kirkelige selvforståelse.

Opplæring er ikke bare et uttrykk for kirkens kall i verden, men er også en grunnleggende forutsetning for kirken og menighetslivet. Vi er alle kalt til å være Jesu disipler. Menigheten skal derfor være et disippelfellesskap hvor vi utrustes til tjeneste. I lys av dette er det viktig å ha et helhetlig perspektiv på opplæringen. Det er ikke bare det som skjer i skolene, men like mye den opplæringen og disippelgjøringen som foregår i organisasjonens enheter og i Acta.

I Den augsburgske bekjennelse artikkel 7 defineres kirken som «forsamlingen av de hellige, der evangeliet blir lært rent og sakramentene forvaltet rett.» For å sikre en ren lære og en rett forvaltning forutsettes en relevant opplæring av de som er gitt ansvaret for å forkynne og forvalte sakramentene. I et historisk perspektiv har Normisjon og organisasjonens forløpere lagt til rette for opplæring av forkynnere og misjonærer. Dette var en naturlig konsekvens av organisasjonens tradisjonelle arbeidsfelt.

Utviklingen av menigheter i Normisjon er et nytt arbeidsfelt. På dette arbeidsfeltet har det ennå ikke blitt etablert en systematisk opplæring. Nå er det nettopp blitt etablert en presteutdanning på NLA, som er deleid av Normisjon. Selv om siste halvårs praktikum er designet for Den norske kirke, vil hoveddelen av presteutdanningen kunne være relevant også for tjeneste i Normisjon.

Selv om Normisjon er en lavkirkelig og lekmannorientert organisasjon, har det i rammen av organisasjonen som helhet tradisjonelt sett vært flere teologer som har gjort tjeneste. Dette har i særlig grad vært knyttet til sentralledet og bibelskolene. Både for å sikre den teologiske kompetansen i organisasjonen og for å kunne gi en relevant opplæring med tanke på tjeneste i menighetene i Normisjon, ser utvalget det som viktig å videreføre en praksis med teologer i organisasjonen. Med tanke på å utvikle den kirkelige selvforståelsen og styrke opplæringen i menighetsarbeid ser utvalget det dessuten også som viktig å ha et tilstrekkelig innslag av praktisk-teologisk kompetanse i organisasjonen som helhet.

Noen av menighetene har teologisk utdannede pastorer, men for de fleste menigheters vedkommende er ikke dette realiteten. Med utgangspunkt i Normisjons lavkirkelige og lekmannorienterte profil ser utvalget det ikke hensiktsmessig at det skal foreslås tilsvarende kvalifikasjonskrav for pastorer som for prester i Den norske kirke. Samtidig er det viktig å ta i betraktning at utdanningsamfunnet har medført at mange som deltar i menighetsfellesskapene har høyere utdanning. Dette er forhold som vil kunne ha konsekvenser for forventet og relevant kompetansenivå hos pastorene. For å sikre en tilstrekkelig trygghet og profesjonalitet i funksjonen som pastor, ser utvalget det som ønskelig at det etableres et kursopplegg for pastorer og menighetsledere som ikke har praktisk-teologisk utdanning fra en utdanningsinstitusjon. Et slikt kursopplegg kan enten organiseres som intern funksjonsrettet opplæring i Normisjon, eller som et studiepoenggivende opplegg i samarbeid med en ekstern utdanningsinstitusjon, eksempelvis NLA. Dette bør prioriteres av arbeidsgiver. I tillegg til konkrete kursopplegg vil utvalget også løfte frem behovet for oppfølging og veiledning underveis. Pastorer og andre ledere bør delta fast i tilbud for veiledning i tjenesten.

Opplæring og kompetanseutvikling knyttet til menighetsledelse og menighetsutvikling må sees i nær sammenheng med det som beskrives i kapitlet om åndelig lederskap og tilsyn. Lederskap har opplæring og kompetanseutvikling som viktige forutsetninger og et aktivt og positivt tilsyn kommer også til uttrykk gjennom å sørge for eller tilrettelegge for opplæring og kompetanseutvikling. Det vil derfor være naturlig at dette vil måtte stå sentralt i fremtidig tilsynsstruktur i Normisjon.

Anbefalinger

- Det anbefales å utvikle ordninger med håndspåleggelse og forbønn for personer som går inn i ulike tjenester i Normisjon etter mønster fra utsendelse av misjonærer.
- Liturgiske anbefalinger og retningslinjer bør gjennomgås ut fra den situasjon Normisjon er i som en betydelig «gudstjenesteaktør».
- Det bør utarbeides retningslinjer for dåp, konfirmasjon og gravferd, sjelesorg, trosopplæring og diakoni i rammen av menigheter i Normisjon.
- Strategier for menighetsplanting bør videreutvikles.
- Det anbefales å utrede muligheten for å etablere en assosiert tilknytningsform for evangeliske menigheter, med spesielt henblikk på migrantmenigheter.
- Det bør vurderes å utvikle veiledninger og ordninger for enheter på steder hvor ellipsemodellen ikke er i funksjon og hvor det heller ikke er grunnlag for etablering av fullskala normisjonsmenighet.
- Normisjon Agder trossamfunn bør overtas av sentralledet. For å sikre en kobling mellom trossamfunnet og menighetene bør det vurderes om trossamfunnet kan få en rolle i forbindelse med tilsynet. Forholdet til trossamfunnene i de andre bedehusorganisasjonene bør avklares.
- Det bør etableres en tjenlig tilsynsform som en integrert del av organisasjonens regulære struktur. Hvordan en tilsynsordning skal organiseres konkret vil være avhengig av erfaringene fra den pågående forsøksordningen.
- Det bør etableres et kursopplegg for pastorer som ikke har praktisk-teologisk utdanning, enten som intern funksjonsrettet opplæring eller som et studiepoenggivende opplegg i samarbeid med en ekstern utdanningsinstitusjon, eksempelvis NLA. Dette bør prioriteres av arbeidsgiver. Pastorer og andre ledere bør delta fast i tilbud for veiledning i tjenesten.